

Література:

1. Харарі Ю.Н. Людина розумна. Історія людства від минулого до майбутнього. Х. : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля». 2016. 544 с. ISBN 978-617-12-1531-3.
2. Kross E., Verduyn P., Demiralp E. et al. Facebook use predict declines in subjectiv wel-being in yong adults. *PloS One*. 2013. V.8(8):e69841
3. Opacka A. Śladami oralności: w kręgu ongowskich inspiracji. Katowice: Wyższa Szkoła Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych; Agencja Artystyczna PARA, 2006. P. 378.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-496-5-12>

ШВЕДСЬКИЙ ПІДХІД ДО МОДЕЛІ ДЕРЖАВИ ЗАГАЛЬНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Тимченко Дмитро Михайлович

*лаборант кафедри педагогіки та психології,
Вінницький національний медичний університет імені М.І. Пирогова,
магістрант спеціальності «Політологія»
філософського факультету,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Взаємозалежність місця індивіда в соціумі та його психологічного благополуччя є одним із основних питань сучасних досліджень соціальної психології. Можна стверджувати, що існує безпосередній зв'язок між добробутом суспільства та окремого індивіда, адже більшість категорій, які ми пов'язуємо з поняттям «благополуччя» так чи інакше є проявами особливостей соціального положення людини. Сюди входять як особистісно-соціальні цінності, як відносини індивіда із сім'єю, так і наявність сталих соціально-зумовлених суспільних зв'язків, чи такі явища як успіх (в тому числі і фінансовий) або прагнення до поваги чи визнання – це все якості, що є результатом сукупності ролей та місця індивіда у соціумі.

Щодо матеріальних категорій, які безпосередньо відносяться до категорії «благополуччя», то сюди належать матеріальний добробут, здоров'я та безпека людини [1, с. 95]. Додаючи ті соціально-зумовлені категорії про які уже було сказано, ми отримуємо сукупність об'єктів

соціального навколишнього середовища, які разом з особливостями психіки людини будуть визначати стан благополуччя індивіда.

У більшості випадків, регулюванням соціальних, а також значної частини фінансових взаємовідносин займаються державні інститути. Таким чином, держава, як інститут регуляції соціальних зв'язків у суспільстві, є основним інституційним суб'єктом впливу на психологічне благополуччя індивіда.

Для дослідження сучасних умов впливу держави на добробут індивіда було обрано приклад Королівства Швеція, як політичного утворення, де державні інституції відіграють значну роль (у відносному порівнянні з іншими країнами Західного світу) у соціально-економічному регулюванні взаємовідносин між індивідом та суспільством. Це зокрема стосується питань соціальних гарантій, економічно-фінансового регулювання, які можуть застосовуватися як інструменти запобігання значного психоемоційного навантаження на індивіда у період особистісних або матеріальних криз.

Запровадження державою політики соціального забезпечення та створення системи соціальних гарантій слугують своєрідною «подушкою безпеки» для громадян держави. Ідея того, що держава супроводжує і підтримує людину протягом всього життя сприяє уникненню додаткового тиску на індивіда у випадку ускладнень в контексті різних життєвих обставин.

Шведська модель держави загального добробуту [5, р. 569] ще з 1930-х років була заснована на концепції, яка в подальшому отримала назву «дому для народу». Ідея полягає в тому, що завданням державних інститутів є підтримка індивіда у будь-яких складних ситуаціях протягом всього життя шляхом забезпечення низки соціальних гарантій. Сюди відносяться соціальні виплати сім'ям з малолітніми дітьми, безкоштовна початкова, середня, а також вища освіта, виплати безробітним або непрацездатним людям, безкоштовна медицина, державні пенсійні виплати. У період з 1950 по 1970–80 роки, більшість із зазначених аспектів шведської моделі держави загального добробуту було імplementовано у практику. З 1980-х років, починається обговорення необхідності не тільки матеріального, а й психологічного забезпечення благополуччя громадян. Так, для прикладу, набуває актуальності питання включення послуг психологічного консультування у систему безкоштовної медицини.

Але, до проблематики питання загального психоемоційного благополуччя також входить суб'єктивний характер осмислення та сприйняття стану щастя та задоволення якістю життя. Дослідження показників задоволеності життям у Швеції показало, що матеріальні ресурси, як правило, впливають на формування загального добробуту

та благополуччя людини, в тому числі і психологічного [2, р. 49], адже детермінують особисту свободу індивіда, та його соціальні можливості. Але, саме питання благополуччя громадян інкорпорує багато інших факторів, крім безпосередньо матеріальних. У дослідженні 2024 року [2], яке проводилося серед громадян Швеції згадуються наступні чинники, які формують сприйняття власного благополуччя: взаємовідносини з сім'єю, родичами та дітьми, баланс роботи та особистого життя (в першу чергу йде мова про баланс часу між цими двома заняттями) [2, рр. 48–49]. І якраз у політико-соціальному дискурсі Швеції за останні 10 років суттєво зросло соціальне питання регулювання системи відносин «робота – особисте життя».

На початку 2022 року активно обговорювалася можливість введення нового регулятивного закону, який на офіційному рівні заборонить керівникам з роботи контактувати з підлеглими працівниками у позаробочий час. В англійській літературі на позначення даного явища використовується термін «right to disconnect» [4]. Така система для прикладу застосовується стосовно працівників публічної сфери у Бельгії, і аргументована необхідністю удосконалення системи відносин «робота – особисте життя», зниження стресового та психоемоційного навантаження на робітників та відокремлення робочого життя від особистого. Хоча у Швеції рішення не було прийнято на державному рівні, тим не менше, багато приватних компаній почали превентивно змінювати корпоративні правила.

Також деякі політичні партії репрезентовані в Риксдазі, як, наприклад, Ліва Партія Швеції (швед. Vänsterpartiet) у своїй програмі виступають за скорочення робочого тижня з 40 до 30 годин, тобто за запровадження 6-годинного робочого дня без урізання заробітної платні [3]. Подібні обговорення, що мають за мету поліпшення психологічного благополуччя шведів є логічним продовженням втілення шведської концепції держави загального добробуту в її соціально-психологічному контексті.

Відносний успіх шведської моделі соціального добробуту є результатом усвідомлення самими шведами ключових елементів функціонування даної системи. Незважаючи на високе податкове навантаження на середній та вищий класи, ухилення від сплати податків усе ж не є розповсюдженим явищем у Швеції. Це пов'язано з колективістським почуттям відповідальності за добробут суспільства в цілому – елементом шведської національної ідентичності [5].

Незважаючи на суб'єктивність поняття «благополуччя», держава покликана регулювати соціальні взаємини таким чином, щоб всі індивіди почували себе «включеними» у суспільний процес та не були на межі соціальної або фінансової неспроможності. Відтак, метою

дистрибутивних економічних заходів, покликаних сприяти ідеї загального добробуту серед громадян, також слід вважати виключення можливості формування соціально-економічно відчуженої групи людей, що даватиме психологічний комфорт всьому населенню.

Література:

1. Рудоміно-Дусятська О.В. Благополуччя людини як проблема сучасного людинознавства. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*. 2018. Том VII. Екологічна психологія. Випуск 46. С. 91–102.

2. Conable, J. E., Newman, J., & Olsson, I. (2024). Understanding the Dynamics of Life Satisfaction in the Swedish Welfare State: A Multifaceted Analysis Integrating Quantitative, Qualitative, and Discourse Approaches. *Journal of Social Science Studies*, 11(1), 34–54. <https://doi.org/10.5296/jsss.v11i1.21793>

3. Radio Sveriges, (2014, May 16). Bara ett parti driver 6 timmars arbetsdag. URL: <https://www.sverigesradio.se/artikel/bara-ett-parti-driver-6-timmars-arbetsdag>

4. Radio, Sveriges, (n.d.). Banning bosses from contacting workers after hours not for Sweden, organisations say. URL: <https://www.sverigesradio.se/artikel/banning-bosses-from-contacting-workers-after-hours-not-for-sweden-organisations-say>

5. Trägårdh, L. (1990). Swedish model or swedish culture? *Critical Review*, 4(4), 569–590. <https://doi.org/10.1080/08913819008459622>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-496-5-13>

ПСИХОЛОГІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ У ФЕНДОМНИХ СПІЛЬНОТАХ: АНАЛІЗ КЛЮЧОВИХ ФАКТОРІВ

Хорошун Катерина Юрївна

*аспірантка кафедри психології особистості та соціальних практик,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна*

Фендом, як соціальне утворення, набуває більшої популярності серед молоді по всьому світу. Об'єднання навколо певного об'єкта масової культури дозволяє молодим людям знаходити однодумців, відчувати приналежність до спільноти та задовольняти потребу в